УДК 821.161.2
DOI https://doi.org/10.32841/2409-1154.2022.54.9

Давиденко А. О.,
викладач кафедри іноземної філології
Національного авіаційного університету

КОНЦЕПТУАЛЬНА МЕТАФОРА PANDEMIC В СУЧАСНОМУ АНГЛОМОВНОМУ МЕДІА-ДИСКУРСІ

Анотація. Роботу присвячено дослідженню особливостей реалізації концептуальної метафори PANDEMIC в сучасному англомовному медіа-дискурсі. Встановлено, що феномен метафори знаходиться у фокусі досліджень науковців протягом багатьох століть. В процесі розвитку когнітивної лінгвістики, поглибились також і дослідження метафори, що було також зумовлене змінами парадигми мислення людей. Метою статті є аналіз специфіки реалізації концептуальної метафори PANDEMIC в сучасному англомовному медіа-дискурсі. Завданням статті є розгляд сутності концептуальної метафори, аналіз засобів реалізації концептуальної метафори PANDEMIC в сучасному англомовному медіа-дискурсі. Вибір теми обумовлено її актуальністю, з огляду на реалії соціального життя. Для аналізу, було обрано статті відомого англомовного видання BBC-News. Встановлено, що концептуальна метафора знаходиться у фокусі досліджень різних галузей лінгвістики – лінгвофілософії, лінгвокультурології, дискурсивної лінгвістики. Аналіз показав, що в когнітивній лінгвістиці концептуальна метафора визначається як розуміння одного концептуального поля в термінах іншого концептуального поля і розглядається як основна ментальна операція, як спосіб пізнання, структурування світу. Сучасна лінгвістика відводить метафорі провідну роль в процесі концептуалізації, коли відбувається взаємодія початкової сфери джерела і сфери-цілі, і, таким чином, накопичені знання переходять в нову понятійну область.

В результаті аналізу встановлено, що концептуальна метафора реалізується засобами таких фреймів, як фрейм "війна" центру-мішені "COVID-19", яка включає в себе такі слоти: PANDEMIC – війна; PANDEMIC – інформаційна війна; PANDEMIC – лінія фронту; PANDEMIC – спустошення; PANDEMIC – битва; PANDEMIC – колективна боротьба; PANDEMIC – загартованість в боях; PANDEMIC – необхідність бути жорстким – або бійцем; PANDEMIC – невидимий противник; PANDEMIC – невидимий ворог, всередині людей; PANDEMIC – нападник; PANDEMIC – найгірша атака; PANDEMIC – подія, сильніше, ніж японське бомбардування Перл-Харбора під час Другої світової війни або теракти 11 вересня; PANDEMIC – вбивця; PANDEMIC – ворог Америки.

Ключові слова: метафора, концептуальна метафора, фрейм, слот**,** PANDEMIC.

Постановка проблеми у загальному вигляді та її зв'язок з важливими науковими завданнями. Феномен метафори знаходиться у фокусі досліджень науковців протягом багатьох століть. Метафора, як троп, розглядалась ще Аристотелем в його дослідженнях. В процесі розвитку когнітивної лінгвістики, поглибились також і дослідження метафори, що було також зумовлене змінами парадигми мислення людей. В умовах сучасності, метафори реалізуються в різноманітних видах дискурсів та є предметом багатьох наукових розвідок.

Аналіз останніх досліджень і публікацій з теми. Дослідження особливостей реалізації концептуальних метафор здійснювали такі вітчизняні та зарубіжні дослідники, як Х. Т. Павлюк, О. В. Ваховська, О. П. Воробйова, Z. Kövečses та інші.

Мета статті – проаналізувати специфіку реалізації концептуальної метафори PANDEMIC в сучасному англомовному медіа-дискурсі.

Виклад основного матеріалу. За час свого розвитку теорія метафори змінила декілька парадигм і сьогодні являє собою сукупність дуже різнорідних і різноманітних концепцій, які самі по собі можуть розглядатися як об'єкт вивчення. В рамках сучасної – антропоцентричної наукової парадигми, метафора, яка отримує статус "ключа" до свідомості, до розумової діяльності суб'єкта [1, с. 439–444], стає, безумовно, пріоритетним об'єктом, у тому числі і в різних галузях лінгвістики – лінгвофілософії, лінгвокультурології, дискурсивної лінгвістики.

В когнітивній лінгвістиці концептуальна метафора визначається як "розуміння одного концептуального поля в термінах іншого концептуального поля" і розглядається як основна ментальна операція, як спосіб пізнання, структурування світу. М. Ноулс і Р. Мун визначають концептуальну метафору як частину образної мови, до якої входять порівняння, і їх не можна сприймати в буквальному сенсі [2, с. 7]. Відзначають також, що "концептуальні метафори не співвідносяться з окремими предметами дійсності, а концептуалізують цільний смисловий простір, тоді як вербалізація результатів процесу концептуальної метафоризації здійснюється вже на рівні окремих випадків метафори – мовних і авторських" [3, с. 156].

Когнітивна лінгвістика тісно пов'язана з категоризацією і концептуалізацією. Процеси когнітивної лінгвістики частіше за все визначаються за допомогою базової одиниці – концепту. Концептуалізація та категоризація є різними поняттями, проте вони взаємопов'язані. Концептуалізація – це один із основних процесів пізнавальної діяльності людини, який чітко осмислює зовнішню інформацію, і формує концептуальні структури, системи і концепти [4, с. 93]. Сучасна лінгвістика відводить метафорі провідну роль в процесі концептуалізації, коли відбувається взаємодія початкової сфери джерела і пізнаваної сфери (сфери-цілі), і, таким чином, накопичені знання переходять в нову понятійну область.

У мові процеси концептуалізації і категоризації відбуваються схожим чином: смислові перетворення, в яких можна виділити ціннісний, образний і понятійний компоненти, стають концептами; концепту привласнюються категорії, в подальшому, концепти за тими чи іншими схожими категоріальними ознаками, можуть об'єднуватися в концептуальні метафори [5, с. 184].

Наше дослідження буде сфокусовано на аналізі особливостей реалізації концептуальної метафори PANDEMIC в сучасному англомовному медіа-дискурсі. Вибір теми обумовлено її актуальністю, з огляду на реалії соціального життя. Для аналізу, було обрано статті відомого англомовного видання BBC-News. В результаті аналізу встановлено, що концептуальна метафора реалізується засобами таких фреймів, як:

– PANDEMIC – війна:

1. *If we are "at war" with coronavirus, where do journalists find the frontline? Or are more distanced, factual pieces better at keeping people informed?* [6].

Як демонструє приклад, в текстах ЗМІ, Covid-19 метафорично йменують війно, з огляду на те, що наразі, світові сили задіяні у боротьбі з ним.

Фрейм PANDEMIC – війна включає в себе такі слоти, як:

– PANDEMIC – інформаційна війна:

2. *Also in the programme, as Joe Biden becomes US President, what does that mean for free speech, combative news stations and the tech platforms?* [6].

Як зазначено у прикладі, Covid-19 – різновид інформаційної війни. ЗМІ зазначають, що в сучасних умовах, присутня велика кількість дезінформації, яка надає населенню невірний напрямок мислення. Отже, журналісти беруть на себе відповідальність боротись на інформаційному фронті.

– PANDEMIC – лінія фронту:

3. *This film gives an unprecedented and intimate insight into three months of life on the Covid frontline with A&E doctor Francesca Mangiatordi* [6].

З огляду на те, що Covid-19 метафорично визначається, як війна, логічно зробити висновок про те, що як будь-яка війна, він має передову лінію. Отже, до слотів фрейму "війна" було віднесено слот "*Covid frontline*".

– PANDEMIC – спустошення:

4. *Now Mumbai was being ravaged by the virus again, and the brothers were on the edge* [6].

Covid-19 метафорично називають спустошенням. Так, в прикладі статті, Індійське місто Мумбаї було спустошене в період локдауну, як в період війни. Отже, лексему віднесено до слотів фрейму "війна".

– PANDEMIC – битва:

В наведених нижче прикладах, Covid-19 метафорично називається боєм, битвою, з огляду на те, що лікарі, уряд, кожна людина витрачає сили на боротьбу із захворюванням:

5. *Why the R Number Is Important to Fight Coronavirus* [6].

– PANDEMIC – колективна боротьба:

6. *The idea of the prime minister catching and getting over coronavirus could extend the feeling of a collective struggle* [6].

Covid-19 – колективна боротьба, так як хворобу можна подолати лише спільними зусиллями. Саме тому, словосполучення а *collective struggle* було віднесене до фрейму "війна".

– PANDEMIC – battle (битва):

7. *And, if someone succumbs to it, does this mean they have lost their "battle"?* [6].

Кожна війна характеризується наявністю битв. Тому, сучасні ЗМІ називають спроби позбутися Covid-19 як "*battle*", що було віднесено до фрейму "війна".

– PANDEMIC – загартованість в боях:

8. *This could be interpreted as "battle-hardening" oneself for the tribulations ahead, but that is not the same as "fighting" the disease once it is contracted* [6].

Приклад демонструє застосування метафоричного словосполучення *battle-hardening*, яке характеризує боротьбу з Covid-19. Словосполучення обґрунтовано віднесено до фрейму "війна".

– PANDEMIC – військова мова:

9. *In his address to the nation on 23 March, setting out further restrictions, Mr Johnson himself used distinctly military language, saying that "in this fight we can be in no doubt that each and every one of us is directly enlisted* [6].

Військова мова притаманна для ведення війни, військової науки. Медична наука має власну термінологію, яка у "війні з коронавирусом" визначається ЗМІ як "військова мова". Отже, словосполучення було віднесене до фрейму "PANDEMIC".

– PANDEMIC – спустошення:

10. *But as Italy lifts its strict lockdown, Francesca worries that it may be too soon – and that a devastating second wave could occur* [6].

Як і будь-які військові дії, наслідки Covid-19 характеризуються спустошенням. Тому, лексему *devastating* було віднесено до фрейму "війна".

– PANDEMIC – необхідність бути жорстким – або бійцем:

11. *Being tough – or a fighter – is often said to be an asset when someone has a serious illness, such as coronavirus, but is this sort of language helpful or misleading?* [6].

У боротьбі з Covid-19 необхідно бути справжнім борцем, про що зазначають сучасні ЗМ. Отже, цю лексичну одиницю було віднесено до фрейму "війна".

– PANDEMIC – невидимий противник:

12. *It's not possible for a patient to "fight" a virus, as if it is a visible, human adversary, it's argued – that's the job of technology and medics* [6].

В прикладі, Covid-19 метафорично номінований як nonvisible adversary, тому лексичну одиницю було віднесено до фрейму "війна".

– Пандемія – невидимий ворог всередині людей:

13. *With coronavirus, unlike military conflict, the enemy is invisible and inside people* [6].

Сучасні журналісти та політики називають Covid-19 як "nonvisible enemy, inside people", що дозволяє віднести словосполучення до фрейму "війна".

– PANDEMIC – нападник:

14. *Some may fight or battle bravely and still not 'win', but we need to see this as being more about the power of the attacker – the virus – than the fragility of the defender."* [6].

Covid-19, як невидимий ворог, атакує людей, тому, сучасні ЗМІ застосовують таку метафору для визначення хвороби, як *the attacker.*

– PANDEMIC – найгірша атака:

15. *US President Donald Trump has described the coronavirus pandemic as the "worst attack" ever on the United States, pointing the finger at China* [6].

– COVID-19 – подія, сильніше, ніж японське бомбардування Перл-Харбора під час Другої світової війни або теракти 11 вересня:

16. *Mr Trump said the outbreak had hit the US harder than the Japanese bombing of Pearl Harbor in World War Two, or the 9/11 attacks two decades ago* [6].

– PANDEMIC – вбивця:

17. *Since emerging in the Chinese city of Wuhan in December, the coronavirus is confirmed to have infected 1.2 million Americans, killing more than 73,000* [6].

Колишній президент Америки Дональд Трамп, порівнюючи наслідки коронавірусу з наслідками Перл Харбору або атаки терористами будівель-близнюків, зазначає, що Ковід – найгірша з усіх можливих атак. Словосполучення було віднесено до фрейму "війна".

– PANDEMIC – Ворог Америки:

18. *Asked later by a reporter if he saw the pandemic as an actual act of war, Mr Trump indicated the outbreak was America's foe, rather than China* [6].

Американці метафорично йменують коронавірус американським ворогом – *America's foe*, що також дозволяє віднести слот до фрейму "війна".

Висновки й результати досліджень. Таким чином, фрейм "війна" центру-мішені "COVID-19" включає в себе такі слоти: PANDEMIC – війна; PANDEMIC – інформаційна війна; PANDEMIC – лінія фронту; PANDEMIC – спустошення; PANDEMIC – битва; PANDEMIC – колективна боротьба; PANDEMIC – загартованість в боях; PANDEMIC – необхідність бути жорстким – або бійцем; PANDEMIC – невидимий противник; PANDEMIC – невидимий ворог, всередині людей; PANDEMIC – нападник; PANDEMIC – найгірша атака; PANDEMIC – подія, сильніше, ніж японське бомбардування Перл-Харбора під час Другої світової війни або теракти 11 вересня; PANDEMIC – вбивця; PANDEMIC – ворог Америки.

Література:

1. Чурилина Л. Н. Современная православная метафорика как объект лексикографирования. *Проблемы истории, филологии, культуры*. Москва – Магнитогорск – Новосибирск, 2011. Вып. 3 (33). С. 439–444.
2. Knowles M., Moon R. Introducing Metaphor. L. : 2006. 192 p.
3. Johnson M. Embodied Meaning and Cognitive Science. Language Beyond Postmodernism. Ed. by D. Levin, Evanston ILL. : Northwestern University Press, 1997. P. 48–175.
4. Steen G. J. From three dimensions to five steps: The value of deliberate metaphor. *Metaphorik.De*, 2011 (21). P. 83–110.
5. Лященко О. А. Прагматичний потенціал метафори в газетному тексті. *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Сер. Філологія.* 2014. С. 148–150.
6. BBC-News. URL: https://www.bbc. com/news

Davydenko A. Conceptual metaphor pandemic in the modern English media discourse

Summary. The paper deals with to the study of the features of implementing the conceptual metaphor PANDEMIC in modern English media discourse. It was found that the phenomenon of metaphor has been in the focus of research by scientists for many centuries. In the process of developing cognitive linguistics, the study of metaphor also deepened, which was also due to changes in the paradigm of people's thinking. The purpose of the article is to analyze the specifics of the implementation of the conceptual metaphor PANDEMIC in modern English media discourse. The purpose of the article is to consider the essence of the conceptual metaphor, analyze the means of implementing the conceptual metaphor PANDEMIC in modern English media discourse. The choice of a topic is determined by its relevance, taking into account the realities of social life. For analysis, the text of the well-known English media resource BBC-News were selected. It is established that the conceptual metaphor is the focus of research in various branches of linguistics, as well as linguophilosophy, linguoculturology, discursive linguistics. The analysis has shown that in cognitive linguistics, a conceptual metaphor is defined as understanding one conceptual field in terms of another conceptual field. It is considered as a basic mental operation, as a way of cognition, structuring the world. Modern linguistics assigns metaphor a leading role in the process of conceptualization, when the initial sphere of the source and the sphere of the goal interact, and, thus, the accumulated knowledge passes into a new conceptual area.

As a result of the analysis, it is established that the conceptual metaphor is implemented by means of such frames as the frame "war" of the target center "COVID-19", which includes the following slots: PANDEMIC – war; PANDEMIC – information war; PANDEMIC – front line; PANDEMIC – devastation; PANDEMIC – battle; PANDEMIC – collective struggle; PANDEMIC – hardening in battles; PANDEMIC – the need to be tough – or a fighter; PANDEMIC – Invisible Enemy; pandemic – invisible enemy, inside people; pandemic – attacker; pandemic – worst attack; PANDEMIC-an event stronger than the Japanese bombing of Pearl Harbor during World War II or the September 11 attacks; PANDEMIC – a killer; PANDEMIC – an enemy of America.

Key words: metaphor, conceptual metaphor, frame, slot, PANDEMIC.